Corneliu LEU

NOI DOCUMENTE DESPRE GRUPUL SINODAL ROMÂN DE REZISTENȚĂ ÎMPOTRIVA COMUNISMULUI

Dosarul alcătuit de securitate cu toate notele și concluziile de urmărire a episcopului Grigorie Leu începe încă din 1945, la câteva luni după instalarea guvernului „de largă concentrare democratică" al lui Petru Groza, prin elementele de tranziție de la vechea poliție de siguranță la formele „democratice" ale securității poporului (de exemplu "Inspectoratul siguranței Iași", devine „Direcția Regională a Securității Poporului Iași"). Astfel, la Episcopia Hușilor, după Sfintele Paști din anul 1945 apare un informator foarte activ care își semnează notele informative „Scrutător", văzându-se a fi infiltrat în preajma episcopului, poate chiar slujitor preoțesc sau teolog deoarce vorbește despre „preoții democrați" și, chiar când acuză, folosește terminologia de respect bisericesc, pe care o preiau apoi și documentele contrasemnat de noii comisari, premergătorii securiștilor. Iată două dintre primele note, una datată 10 august, iar alta la sfârșitul anului :

Intr.nr.45/s din 13,VIII.1945

„ NOTĂ INFORMATIVĂ - Informez că în cursul acestei luni au fost convocați la Palat toți directorii și președinții Căminelor Culturale din județ pentru fixarea programului de activitate pe anul în curs și alegerea Comitetului județian. La propunerea Prea Sf. Episcop Grigorie a fost ales prin aclamații președinte Dl. Const.Holban... D-sa expune o serie întreagă de măsuri de când era Inspector al Invățământului. Demnitatea de președinte al Căminelor Culturale, de drept o are prefectul de județ. La oraș primarul. Aceste personalități n-au fost de față și deci nu li s-au încredințat aceste demnități, ceea ce reiese că s-a lucrat cu intenția de a-i îndepărta de la aceste organizațiuni culturale.- Informator Scrutar- 10 august 1945"...

19 Decembrie 1945 Huși.

„NOTA INFORMATIVA - În ziua de Sf, Siridon la ședința Cercului de Studii a Sfintei Episcopii din Huși, P.S, Episcop Grigorie Leu a făcut recomandația preoților noi numiți la Episcopie și anume: Preot Verdeș, preot V.Popa și preot N.Lazăr.Preotul N.Lazăr este venit de la parohia Lipovăț, jud. Vaslui. A făcut politică legionară fiind supus epurației. În discursul de răspuns preotul Lazăr a făcut următoarea afirmațiune: „Biserica este socotită astăzi ca antidemocratică de o serie de derbedei cu șepci de apaș în cap, oameni ai regimului. Biserica nu trebuie să dezarmeze. Ea trebuie să fie ca o insulă de rezistență împotriva acestora. – Informator „Scrutător"...

Urmare a unei asemenea supravegheri, episcopului i se face *Fișa personală* la Biroul Siguranței de la poliția Huși, cu calificativul REACȚIONAR , menționându-se următoarele „SUSPICIUNI : În timpul regimului a susținut acel regim. În timpul păstoriei lui s-au scos diferite publicațiuni între care cea mai reacționară este revista „*Cronica Hușilor*" în care se

publica sub forma religioasă articole de insultă la adresa Armatei roșii, U.R.S.S, democrației și elementelor democratice. În prezent la D-sa la Episcopia Huși au acces toți preoții reacționari, legionari, fasciști, precum și capii Partidului Liberal Brătienist și Național Țărănist nuanța Maniu, pe primii numindu-i în posturi importante, iar preoții democrați îi ține la distanță. – De la Episcopie, sub oblăduirea P.S.Episcop Grigorie Leu, transpiră multe zvonuri alarmiste referitoare la situația actualului guvern („...pe care le capătă de la un fiu al său preotul VASILE LEU ce deține un post important la ministerul Cultelor" – se va completa mai târziu). – A înființat un „cerc de reîncreștinare" care are ca misiune ținerea de conferințe, predici, cuvântări și slujbe pentru a sustrage populația dela curentul ateu care a început să se nască odată cu venirea noului regim, în fiecare Duminică, Miercuri și Vineri după masă la Catedrala Episcopiei. – P.S. Episcopul Grigorie Leu se găsește în prezent sub influența conducătorilor Partidului Național Liberal Brătienist. - Se certifică de noi prezenta fișă, ȘEFUL BIROULUI SIGURANȚEI, Comisar..."...

Și o NOTĂ INFORMATIVĂ nedatată:

„Spiritul de rezistență pasivă împotriva URSS și-a dovedit a fi extrem de puternic la P.S. Episcop Grigorie Leu căci în discursul său din sala de recepție, adresându-se D-lui Ministru Vântu, a spus: „Vă rog Domnule Ministru să fiți interpretul nostru pe lângă prea onoratul Guvern, că aici la Huși se muncește și că suntem o puternică pavăză de apărare la Prut". Discursul D-lui Ministru Vântu a fost ținut pe linia internațională nefăcând afirmații care ar fi putut să dea loc la comentarii.- INFORMATOR SCRUTĂTOR"...

Dacă această notă vorbește doar despre „spiritul de rezistență pasivă împotriva URSS", alte documente din același an demonstrează și descriu o rezistență chiar foarte activă pe plan intern, atât politic cât și religios, acum configurându-se în cadrul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe române grupul de ierarhi hotărâți să reziste întru păstrarea dreptei credințe și a legăturilor ei cu sentimentele patriotice de răspundere națională pe care au misiunea să le cultive. Grup în coagularea națională a căruia episcopul Grigorie joacă un rol mult mai important decât pot observa spionii din eparhia sa. Reproduc, după eforturi destul de mari de a mai găsi un exemplar, cele mai multe fiind distruse, numărul de revistă 1-3, pe ianuarie-martie 1947 al oficiosului Patriarhiei intitulat „Biserica Ortodoxă Română":

În revista „*Biserica Ortodoxă română* " a Sfântului Sinod - nr. 1-3, ianuarie-martie 1947, paginile 111-113 - se relatează ședințele de sfârșit de an ale Sfântului Sinod care au început cu un Te-Deum în ziua de 9 decembrie1946, după care se citește Inaltul Decret Regal pentru deschiderea lucrărilor Adunării ordinare a Sfîntului Sinod și răspunsul de mulțumire al Părintelui Patriarh către Coroană, iar arhiereul Galaction Silistreanul, ca secretar

de ședință, citește tabelul nominal făcând prezența: Patriarhul Nicodim Munteanu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei Irineu Mihălcescu, Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului (care urmează să ajungă), episcopii Antim Angelescu al Buzăului, Grigorie Leu al Hușilor, Iosif Gafton al Argeșului, Veniamin Nistor al Caransebeșului, Nicolae Popoviciu al Oradiei, Andrei Magieru al Aradului, Cosma Petrovici al Dunării de Jos și Iustinian Vasluianul, vicarul Mitropoliei Moldovei... Se constituie Comisiile pentru lucrările sinodului, episcopul Grigorie Leu fiind votat de două ori: și în Comisia Canonico-Juridică și în cea pentru Doctrină și Viață religioasă, cele în care, dintre cele 67 de temeiuri ale ordinii de zi, se va discuta temeiul nr. 563/1946 unde se află solicitarea Sfintei Mitropolii a Moldovei privind recunoașterea acordării rangului de arhimandrit protosinghelului Teoctist Arăpașu... În ședința din 10 decembrie 1946 se acordă ranguri și titluri unor mireni și călugări care s-au ostenit în slujirea Bisericii Ortodoxe Române prin temeiul 1463/1946... În ședința din 11 decembrie 1946 se ia în discuție recunoașterea rangului de arhimandrit dat protosinghelului Teoctist Arăpașu de către episcopul-vicar al mitropoliei. Aprobând referirea Comisiei Canonico-Juridice, ale cărei concluzii sunt susținute de Patriarhul Nicodim, de mitropoliții Irineu și Nicolae, Sfântul Sinod hotărăște: Întrucât acordarea rangului de arhimandrit protosinghelului Teoctist Arăpașu s-a făcut fără respectarea articolului 105 din Statutul Legii de organizare a Bisericii Ortodoxe Române, nu se recunoaște rangul oferit.

În legătură cu această hotărâre de retragere din treaptă a protosinghelului făcut arhimandrit doar prin voința vicarului Iustinian Vasluianul și fără acordul chiriarhului care era Mitropolitul Irineu, ziarul „România Liberă" precizează în articolul „*O istorie sinceră a BOR sub comunism*" de Cristian Vasile, din 3 decembrie 2005, că : „Sfântul Sinod de atunci îi anulează rangul de arhimandrit protosinghelului Arăpașu din cauza asocierii sale cu arhiereul-vicar Justinian, prelat perceput ca procomunist și care își submnina superiorul - Mitropolitul Irineu" (Care nu era la prima provocare, făcându-i-se o întreagă campanie de calomniere în presa ieșeană iar, mai târziu, demonstrându-se chiar că a fost otrăvit; în vreme ce, împotriva Episcopului Grigorie care redactase hotărârea Comisiei, s-au publicat de asemenea articole calomnioase, iar un deputat comunist de Tutova a fost pus să-l demaște ca naționalist în sesiunea Marii Adunări Naționale, cerându-i înlăturarea și deferirea la Tribunalul Poporului). De asemenea, în ziarul "Crisana" din 13 ianuarie 2009, Eugen Miron reia informația aducând noi amănunte: „...La începutul anului 1947 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române i-a retras rangul de arhimandrit, din cauza poziției sale procomuniste. Decizia Sfântului Sinod este publicată în periodicul oficial al Patriarhiei Române, revista "Biserica Ortodoxă Română", nr. 1-3 din ianuarie-martie 1947. Teoctist Arăpaşu s-a asociat cu arhiereul-vicar Justinian Marina, prelat perceput de asemenea ca procomunist, care-şi submina superiorul, mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei, prin atacuri în presa cotidiană. Autoritățile comuniste au organizat în paralel scoaterea lui Irineu Mihălcescu din scaunul de mitropolit şi înlocuirea sa cu Justinian Marina, fapt care a facilitat ascensiunea lui Teoctist Arăpaşu, apropiatul său. În anul 1948 Justinian Marina avea să fie instalat în scaunul de Patriarh al României, în vreme ce PC Arhimandrit Teoctist Arăpaşu deține funcția de Vicar Administrativ al Arhiepiscopiei Iaşilor... iar, la 28 februarie 1950, a fost ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Patriarhului Justinian, în rangul de episcop-vicar patriarhal, cu titlul de "Botoşăneanul". A fost hirotonit în treapta arhieriei la 5 martie 1950, în Catedrala "Sfântul

Spiridon-Nou" din Bucureşti, de către Patriarhul Justinian, mitropolitul Firmilian Marin al Olteniei şi episcopul Chesarie Păunescu al Dunării de Jos. În această calitate de episcop-vicar patriarhal, PS Teoctist a fost secretar al Sfântului Sinod, rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti şi a condus diferite sectoare din cadrul Administrației Patriarhale”...

Iată alăturat și extrase din ”Nota informativa a Sigurantei Statului asupra conflictelor existente la Mitropolia Moldovei, din 1947, ianuarie 22:

In luna iulie 1946, P.S. Episcopul Justinian de la Mitropolia Moldovei a primit o scrisoare de amenintare cu moartea, în spiritul continutului scrisorii capitanului pensionar Cuza Mihalcescu, nepotul mitropolitului Irineu Mihalcescu, ce facea propaganda în manastirile Agapia si Varatec din judetul Neamt. La începutul lunii a venit monseniorul catolic din Franta, Vladimir Ghika însotit de Arhimandritul unit Teodosie Boteanu. Timp de o saptamina au stat în consfatuire cu Mitropolitul Irineu si nepotul sau Cuza Mihalcescu, fost primar legionar în com. Pucioasa, jud. Dimbovita. Arhimandritul Boteanu este frate cu preotul Boteanu, comandant legionar care a luat parte la asasinarea fostului Ministru de Justitie Victor Iamandi si ceilalti asasinati la Jilava. Disparut din tara, a ajuns pina în Franta, unde a intrat sub ocrotirea Episcopului catolic Vladimir Ghika, iar actualmente este la Paris.

Consfatuirea de la manastirea Varatec s-a terminat printr-o conferinta a Episcopului catolic Vladimir Ghika tinuta în sala atelierelor Sf. manastiri Varatec, în fata tuturor celor 700 de surori si maici din manastire si în fata vizitatorilor, sub presedintia Mitropolitului Irineu. Conferinta a fost o apologie a misionarismului catolic în tarile pagine, terminind cu asigurarea ca Biserica Catolica, amenintata de Uniunea Sovietica si de comunisti va iesi biruitoare în lupta contra acestor pagini.

Dupa conferinta chiar a doua zi, Mitropolitul Irineu a fost luat de la manastirea Varatec de legionarul arhitect Stoica, cu masina lui si adus la Iasi. Mitropolitul a (re) luat conducerea Mitropoliei, oprindu-l pe Episcopul Justinian de la orice activitate în administratia eparhiei. Imediat s-au adunat în jurul sau toti fostii legionari: Arhimandritul Narcis Luchian, preotul Mihail Acatrinei, diaconul Paul Macovei, Gh. Sirbu, functionar în Cancelarie, Arhimandrit Dionisie Velea, preot Evghenie Pojoga, preot Melchisedec Manolescu, preot Pavel Apetroaiei, diaconul Sabiuta, preot N. Bogdan, protopopul E. Ciolan, preoti fratii Chirica si altii. Din convorbirile lor s-a putut afla ca aveau dispozitiuni de la Castra Legionara din Bucuresti pentru a întreprinde o actiune potrivnica P.S. Justinian, cu sprijinul Mitropolitului Irineu.

Cum se apropiau alegerile, ei se socoteau obligati sa împiedice cu orice pret orice actiuni de sprijinire a Guvernului, toti facind propaganda pentru Maniu si îndemnind pe Mitropolit sa nu dea voie Episcopului Justinian de a mai sfinti vreo biserica, de a vizita vreo manastire, sau de a face vreo vizita în eparhie, lucru pe care Mitropolitul Irineu l-a si facut. Ca sa-si camufleze actiunea lor dominanta, au inventat constituirea unui sindicat al calugarilor si functionarilor de la Mitropolie, ducind în eroare chiar pe dl. Niculi, presedintele Comisiei Locale a Sindicatelor, care a luat chiar parte la constituirea acestui sindicat legionar, în prezenta si sub patronajul Mitropolitului…

La staruinta P.S. Justinian ca sindicatul sa mearga in corpore la votare si sa poarte în piept fiecare membru semnul B.P.D., ca niste adevarati democrati sindicalisti, n-a raspuns aici comitetul de conducere a sindicatului, iar pe chestiunea votarii semnului,

toti în frunte cu dl. Gh. Sirbu au avut raspunsuri ironice si sfidatoare. Erau siguri de victoria B.P.D.-ului…

Actiunea acestui sindicat a început mai temeinic împotriva Episcopului Justinian -si a tuturor colaboratorilor sai: consilierii referenti Constantin Nonea, Dumitru Badirca, Grigore Nicolau si preot Vuescu. Vehementa actiunii lor a atins culmea în loviturile date împotriva Arhimandritului Teoctîst Arapasu", un distins element democrat, reusind sa obtina din partea Mitropolitului înlaturarea sa de la conducerea obstei calugarilor de la Mitropolie si de la filialele din Iasi, pentru motivul ca ar fi devotat Episcopului Justinian, caruia îi comunica secretele sindicatului si membrilor acestui sindicat.

în locul Consiliului consilierilor referenti si al Vicarilor Episcopi, Mitropolitul sub masca ipocriziei sindicatului fostilor legionari, se consulta cu mentionatii legionari, exercitind cea mai mare teroare asupra întregii administratiuni bisericesti. Zi si noapte sunt nelipsiti din jurul Mitropolitului, punindu-l sa înlocuiasca din posturile de raspundere pe toti staretii si staretele din manastiri numiti de Episcopul Justinian si sa puna în locul lor pe fostii legionari, pe protopopi etc…

…rezulta ca motiunea legionarilor este îndreptata împotriva Patriarhului Nicodim si P.S. Justinian, socotiti tradatori ai Bisericii care trebuie înlaturati din demnitatile lor. Mitropolitul Irineu sa fie trecut Patriarh ca o rasplata pentru curajul cu care conduce actiunea legionarilor, iar la Iasi sa fie ales Mitropolit, Episcopul Popovici de la Oradea Mare, fost legionar si prieten intim al celor trei legionari de la Ministerul Cultelor, iar dupa aceasta urmind ca Episcopul Popovici sa treaca apoi de la Iasi la Bucuresti ca Patriarh, peste citiva ani. în acest scop, episcopul Popovici a scris si o scrisoare Episcopului Grigore Leu de la Husi, cerindu-i sprijin pentru alegerea lui ca Mitropolit la Iasi. Legionarii de la Mitropolia Iasi, prin scrisorile persoanelor oficiale de la Ministerul Cultelor, fostii legionari: Liviu Stan, Cindea, Vasca etc. care se afiseaza ca oameni de încredere ai d-lui Prim Ministru, au putut lesne convinge pe Mitropolitul Irineu la actiunea de amenintare si teroare exercitate împotriva Episcopului Justinian si a colaboratorilor sai.

Desigur ca nici dl. Prim Ministru, nici dl. Ministru Emil Bodnaras si nici dl. Ministru al Cultelor nu cunosc actiunea nefasta a acestor fosti legionari camuflati în Frontul Plugarilor, reusind sub masca ipocriziei a-i induce în eroare.

Vizita Episcopului catolic Vladimir Ghika si a Arhimandritului T. Boteanu, fratele preotului Boteanu, asasinul victimelor de la Jilava si colaborator al lui Liviu Stan în treburile bisericesti în timpul legionarilor, la Varatec, nu este straina legionarilor de la Culte, dupa cum nu le este straina sederea în manastirea Agapia si Varatec a fostului primar legionar de la Pucioasa, Cuza Mihalcescu, nepot al Mitropolitului Irineu si var al altui legionar, preotul Minculescu, inspector general la învatamintul religios din Ministerul Cultelor.

Democratismul legionarilor: Liviu Stan, Cindea si Vasca si buna lor credinta fata de dl. Prim Ministru, se poate usor constata din legaturile cu legionarii de la Mitropolia Moldovei, care neflind încadrati în nici un partid politic, s-au camuflat într-un sindicat de circa 15-20 membri si din actiunea lor întreprinsa împotriva Episcopului Justinian

de a mai lua contact cu preotii, cu autoritatile si cu drept credinciosii, împingind pe Mitropolit sa oficieze Sfinta Liturghie în toate sarbatorile. [...]

(ASRI, fond „D”, dosar nr. 1775, f. 26-28)

Fiind evidentă înclinația acestui raport de a acuza toată opoziția de legionarism, ba folosind chiar și termenul de „sindicat legionar”, ca și descrierea situației din unghiul favorabil intereselor procomuniste reprezentate de Justinian Marina, recurgem la câteva informații din volumul semnat de **DUDU VELICU: „BISERICA ORTODOXĂ ÎN PERIOADA SOVIETIZĂRII ROMÂNIEI, ÎNSEMNĂRI ZILNICE 1945-1947”** Ediție îngrijită de Alina Tudor-Pavelescu:

Luni, 2 iunie 1947

Maniu, informat de catolici, ca unit, asupra scopului vizitei patriarhului Alexei în România, s-a exprimat că ea trebuie privită prin prisma politicii religioase a Rusiei, care voiește să facă din șeful Bisericii ruse un *primus inter pares*, între ceilalți șefi ai Bisericilor Ortodoxe autocefale.

În grupul de preoți ortodocşi aflați ieri în Catedrală s-a auzit că *“Patriarhul Alexei a venit în România să-şi viziteze eparhia”* şi că el a înştiințat mitropoliile şi episcopiile din țară, întrebându-le ce cadouri vor da, specificând ca ele să fie numai de aur.

Clerul îşi explică strânsa legătură între preotul I. Vască şi dl. Emil Bodnăraş prin aceea că ultimul s-a căsătorit cu fiica celui dintâi, după ce a rupt orice legătură cu o evreică, acestea în urma insistențelor primului ministru, dr. Petru Groza. Patriarhul Nicodim a primit suma de cinci miliarde de lei din partea Guvernului, pentru cheltuielile în legătură cu vizita Patriarhului Alexei al Rusiei. Dejunul dat în cinstea acestuia duminică, 1 iunie, în Palatul patriarhal, a costat patru sute de milioane lei.

Sîmbătă, 23 august 1947

„...Iată metamorfoza cazului Irineu Mihălcescu, Mitropolitul Moldovei. Arhiereul Justinian Marina, râvnind Scaunul de mitropolit, trebuia să-l îndepărteze pe titularul Irineu. Având ca bază de plecare sănătatea şubredă a acestuia şi vizând faptul că în fața unei acțiuni condusă din umbră, cu scopul de a-l compromite, el va ceda, a recurs la acest mijloc:

Îl introduce pe avocatul Grigore Nicolau în casa unei femei (sora lui Petreanu), care ar fi fost amanta lui Irineu, de unde-şi procură fotografii compromițătoare pentru şeful Bisericii moldovene; aceasta în 1946. Fotografiile sunt multiplicate şi aruncate în lumea clericală şi cea politică. O serie de astfel de fotografii i-a dat Marina şi lui Grigore Spiru de la Patriarhie, spre a fi prezentate Patriarhului Nicodim. Nemulțumit cu aceasta, Marina îi întocmeşte un dosar, care circulă. Văzând că efectul n-a fost cel aşteptat, îl atacă pe Irineu prin presă, din umbră, în ziarul *Tribuna Românească* (1947), pe care-l înființează şi finanțează el şi publică fotografiile. Scopul e atins... Justinian Marina luptă însă furios pentru a împiedica ascensiunea lui Nicolae Popovici. În acest scop, Marina a căutat pretutindeni o broşură-pastorală în care Episcopul Nicolae Popovici, după sosirea lui din Transnistria la Beiuş, unde-şi avea reşedința în refugiu, a proferat cuvinte injurioase la adresa Rusiei sovietice. În cele din urmă a găsit broşura la Academia Română; se va servi de ea arătând-o Guvernului.

Marți, 30 septembrie 1947

La Mitropolie, se afirmă că plecarea Patriarhului Nicodim din scaun - prin demisie sau deces - va avea ca efect desființarea Patriarhatului, revenindu-se la Mitropolit primat, ca-n trecut, post pe care urmează să-l ocupe arhiereul Justinian Marina. Mitropolia aceasta ar urma să intre sub jurisdicția Patriarhului de Moscova.

Se afirmă foarte insistent că viitorul patriarh va fi arhiereul Justinian Marina de la Iaşi, care este în asentimentul Guvernului...

Sâmbătă, 20 decembrie 1947

Grigore Spiru spune că prezenţa Patriarhului în Bucureşti, deşi starea sănătății lui e gravă, se datoreşte Guvernului Petru Groza, care a cheltuit 600.000 lei pentru tren sanitar special, spre a fi adus de la Mănăstirea Neamț. În prezent, Guvernul suportă toate cheltuielile pentru întreținerea Patriarhului, căruia i se dau până şi icre negre, etc. Şi Patriarhul nu se poate urni din patul său de adâncă suferinţă... Nepotul său spune că patriarhul a venit „bolnav"de la Moscova și starea i s-a înrăutățit treptat

Marţi, 30 decembrie 1947

Regele Mihai I a abdicat de la tron.

Miercuri, 31 decembrie 1947

În după-amiaza zilei de azi, Groza i-a făcut o vizită Patriarhului, care i-ar fi prezentat demisia din postul său. Demisia este în legătură cu abdicarea Regelui. "Dacă a plecat el, s-a exprimat Patriarhul, eu nu mai am nici un rost."

Astfel, în lupta pentru a nu deveni sufragani Moscovei, s-au definit taberele din Sinod pe parcursul anilor 1947-1948, grupul sinodal de rezistență coagulându-se și mai clar după morțile dubioase ale patriarhului Nicodim și mitropolitului Irineu. De fapt, invocarea articolului 105 care stabilește înălțarea în treaptă a slujitorilor numai prin aprecierea chiriarhului, ca și faptul că, din ordinea de zi din 10 decembrie, numai această propunere este mutată în cea din 11 decembrie, demonstrează prelungirea unor discuții pe care documentul procesului verbal nu vrea să le arate, opunând un grup de ierarhi intrusului susținut de ocupația sovietică drept vicar așezat ca politruc în coasta mitropolitului cărturar naționalist Irineu, care s-ar fi opus subjugării de către patriarhia Moscovei. De menționat că, fiind de-abia anul 1946, acest grup al rezistenței naționaliste prin Biserică era încă puternic, fiind nevoie de mai bine de doi ani până ce membrii lui au fost anihilați, trei dintre ei – Nicodim, Irineu și Grigorie – chiar prin crimă păgână. A se vedea mai multe în „*Cartea episcopilor cruciați*" ed. Realitatea 2000 și „*Biserica din eter*" ed. Realitatea 2012, deoarece multe documente au dispărut. Eu însumi am constatat cum, chiar și acest număr pe ianuarie-martie 1947 din „*Biserica Ortodoxă Română*" nu l-am găsit în nici una dintre colecțiile de la Patriarhie sau Arhiepiscopia Bucureştilor, fiind smuls din legătură. Datele procesului verbal al Adunării Sinodale din decembrie 1946, care-mi fuseseră semnalate de IPS Bartolomeu Anania, au fost copiate dintr-un exemplar păstrat secret de către cel căruia-i mulțumesc, numindu-l doar cu apelativul de „Părintele Ioan".

Cât despre activitățile pastorale ce continuă în eparhie, grija duhovnicească a episcopului Grigorie se vede prea bine, indiferent de luptele politice pe care nu le evită. Nu se lasă covârșit de provocările lor ci pune pe prim plan tot îndatoririle sale de păstor și părinte al turmei, îndrumându-și îndeaproape preoții și întru păstrarea credinței dar și în combaterea efectelor secetei; iar, către guvern, lansând repetate apeluri de a nu mai cere impozite și cote agricole și a ajuta populația înfometată. Era acea perioadă de foamete lăsată de război și mărită prin secetă de care profitau în interior provocatorii politici dar, pe planul extern al Bisericii, profitau și se dezvoltau tentaculele întinse în lume de KGB pentru a putea dirija

întreaga ortodoxie și, prin asta, a-i manipula chiar pe credincioșii care se refugiaseră în occident spre a scăpa de regimul bolșevic. Citez aici din concluziile cărții mele „*Biserica din eter*”:

„Despre **Serviciul Special al KGB privind politicile religioase ale Moscovei** și dezvoltarea lui până la planurile de diriguire a unei mișcări mondiale care să suplinească politicile ratate de „Internaționalele comuniste”, ca și despre presiunile acestor politici mai ales aici, la granița cu România, familia mea are iarăși un cuvânt de spus. Pentru că Episcopul Grigorie, prin cercetarea sa cărturărească folosită cu semnificații sociale chiar și în studiile de mai târziu ale lui Dimitrie Gusti, a remarcat încă din anii douăzeci pericolul propagandei sovietice făcută prin sectele pătrunse dinspre răsărit, unele dintre ele chiar dovedindu-se a fi o invenție sau o haină diversionistă din domeniul propagandei și agitației bolșevice.

Am spus și mai înainte că Moldova a fost mereu locul unei instabilități produsă de provocările rusești sau sovietice. Există acum date istorice precise despre diversiunea bolșevică de la Tatar Bunar; există biografiile elocvente ale „conducătorilor” alogeni trimiși pentru PCR prin vadurile Nistrului sau Prutului, pe unde se scurgea și material propagandistic sau exploziv, există evidența gazdelor pentru spionii rusești pe lista pensionării acestora ca ilegaliști sau fiapiști; există chiar și informația că, la Iași, până și loja masonică în care s-a promovat Mihail Sadoveanu, ca dovadă și ce a devenit el, era infiltrată cu intenții provocatoare sovietice și manipulată de oameni ai Moscovei.

Ca trimis al guvernului României Mari și ca întemeietor al învățământului teologic românesc în Basarabia, ca vicar al Mitropoliei Moldovei, ca efor și exarh, Episcopul Grigorie a avut, împreună cu Arhimandritul Iuliu Scriban și universitarii preoți frații Iordăchescu, acțiuni ecumenice în care s-a înțeles cu toți, de la catolici la neoprotestanți; dar s-a lovit de primitivismul unor secte siberiene exportate cu aceleași metode cu care se exporta revoluția. Studiile sale despre „*Confesiuni și secte*” au fost multă vreme bibliografie universitară. Pornind de la acele studii, el a devenit cu adevărat un combatant antibolșevic, în una dintre note chiar remarcând că, la anumite case de rugăciune, oamenii sunt atrași prin aparatură de cinematograf mobil, foarte scumpă pe atunci, care circula clandestin prin localități cu filme din producția sovietică dedicate lui Lenin și, apoi, propagandei staliniste. Ne având la „*Mosfilm*” producții cu sfinți, organizatorii acestor secte atrăgeau cu ce li se punea la îndemână. Serviciul Special Bisericesc al KGB își inaugurase astfel activitatea externă: Cu secte mici, de origine dubioasă. Apoi, după ce a avut succes în cea internă înființându-i lui Stalin patriarhia cu care să câștige războiul, s-a ocupat de țările satelite care trebuiau supuse „Noii Rome” moscovite, încercând să-și impună influența în confesiunile mari…

Ideea unui Sinod unic și a unor mitropolii sufragane prinsese mai întâi prin ortodocșii puțin numeroși din țările slave catolice, apoi și în alte republici jugoslave decât Serbia și, foarte ușor, în prea supus slavofila Bulgarie. A transforma brutal Bisericile Naționale în metoc al catedralelor de la Zagorsk, era o promisiune făcută lui Stalin de către acest important Serviciu Special care mai avea de lucrat puțin numai cu Bucureștiul și Belgradul unde erau patriarhii locale autocefale. Așa, în 1945 e desființată Mitropoilia Olteniei, iar la Iași e trimis Justinian Marina ca să-l izoleze pe Irineu Mihălcescu și să facă ruptura închinându-se Moscovei încă dinainte de a o face toate eparhiile românești; așa, confirmarea ca vicar al său a părintelui Vasile Vasilachi îi este respinsă de guvern Patriarhului Nicodim în 1946; așa, își încearcă în mai 1947 vizita canonică aici Patriarhul Alexei, dar când el propune o întrunire panortodoxă la Moscova, Nicodim Munteanu, ca mai vechi patriarh decât el, al unei Biserici Ortodoxe mult mai vechi decât a lui, îl întreabă „de ce la Moscova?!”... În loc de răspuns, e silit să se retragă la mănăstirea Neamț în vreme ce guvernul este cernut rămânând numai comuniștii cu care el își subliniază dezacordul printr-o grevă patriarhală, refuzând să se întoarcă la București. Semnături importante din exil și din țară, ca și mărturia nepotului său că, de la Moscova s-a întors gata „îmbolnăvit”, vorbesc deespre otrăvirea, asasinarea sau condițiile mai mult decât dubioase ale morții sale în februarie 1948, urmat de mitropolitul Irineu în aprilie.

Unchiul meu cunoștea și participa la această rezistență împotriva tendințelor Moscovei, în ciuda crimelor pe care le vedea. Rămas cel mai bătrân și mai important ierarh al Moldovei după înscăunarea lui Justinian Marina la București, el a mulțumit Domnului prin slujbe publice pentru dejucarea planurilor rusești. Chiar Patriarhul Teoctist mi-a vorbit despre girul lui ierarhic asupra Mitropoliei Moldovei în vara lui 1948 când întregul Iași, obișnuit să refuze slujbele făcute de Justinian - populație ce protestase și față de faptul că mitropolitul impus dinafară și cu Romulus Zăroni adus tot dinafară, îi „reprezentau” pe ieșeni în Parlamentul comunist decretat prin furt electoral - se strângea din nou la catedrală fiindcă slujea cunoscutul duhovnic moldovean Grigorie Leu. Mi-a povestit fostul patriarh cum, în preajma praznicului Sfântului Alexandru, unchiul meu a făcut pomenirea de șase luni a lui Nicodim Munteanu numindu-l „patriarh-martir al rezistenței prin Biserică” și mulțumind Domnului că prin rezistența aceasta nu s-a înfăptuit voia antihristului; ba, Teoctist chiar mi-a precizat că el nu i-a spus lucrul acesta lui Justinian, dar acela a aflat și l-a mustrat.

În acele condiții, prin rezistența unora asemenea ierarhi împotriva celor năimiți, autocefalia nu ne-a putut fi atinsă, dar Serviciul Special KGB reprofila Noua Romă moscovită măcar la nivel de Vatican, propunând schimb de înalți prelați. Se urmărea înlocuirea alungatei Nunțiaturi Apostolice cu una Moscovită condusă, desigur, de un general KGB care avea să joace pentru Patriarhia BOR rolul consilierilor sovietici ce dirijau efectiv alte instituții și ministere bucureștene. Prin schimb de ambasadori, cum fusese desființat cel de la Sfântul

Scaun, ca om de încredere, Teoctist era nominalizat drept cel ce urma să se ducă la Zagorsk. Serviciul Special KGB nu renunța la o a patra Internatională care devenea eficientă prin ortodoxie. Cea comunista avusese doar agenti ruși numiti în fruntea partidelor din diverse țări. Aici, fiind vorba de Biserici, aveau, așa cum trebuia să fie și Teoctist, reprezentanți reali, din toată lumea, numai cu condiția să-i găsească în fiecare țară pe colaboraționiștii supusi. Prin aceștia, avea să se poruncească parohiilor celor ajunși în lumea liberă, să se supună ierarhic episcopiilor rusești înființate de KGB și, astfel, viața spirituală a celor care se refugiaseră de bolșevism, să fie dominată de agenții acestuia.

Acesta era planul: Desfințarea ortodoxiilor naționale care, spre deosebire de cea rusească, impusă târziu norodului de conducătorul încoronat, premerseseră Statul laic obligându-i pe prinți și regi să primească ei botezul credinței populare, adică reversul, sau forma anterioară a lui „*cujus regio ejus religio”* : cea a devenirii creștine patristice. Și, de asemenea, se mai prevedea restructurarea ortodoxei prin realizarea uneia mondiale, opusă catolicismului țarilor de tradiție si protestantismului capitalist. Asta ar fi însemnat întărirea propagandei staliniste în întreaga lume și mult mai multe garanții de dominație. Exista experiența unor centre musulmane, profitand de republicile sovietice respective iar, după ocuparea Tibetului și alungarea lui Dalai Lama s-a perseverat în impunerea unui centru mondial budist în Mongolia. Dacă manipularea prin religii în favoarea intereselor statale se practică de sute de ani, nu avea tocmai KGB-ul să o omită din strategiile sale. Față de mijloacele precare și demagogice ale unor costisitoare „organisme internaționale” precum neconvingătoarea luptă pentru pace, sindicatele roșii demascate peste tot, manipulatele mișcări de femei și tineret, etc. a pune mâna pe dirijarea credinței omului era un obiectiv cum nu se poate mai important!

Norocul a fost pauza de după moartea lui Stalin care a schimbat unele direcții. Dar asta, doar pentru acel moment de derută. Deoarece panslavismul altoit cu diversiunea comunistă a făcut în secolul nostru mari eforturi ca ortodoxia să devină o putere în mâna imperialismului lor, amputându-i superba tradiție de a se dezvolta popular, în mijlocul națiunilor, întru afirmarea și emanciparea acestora, ca un duh al pământului țării respective și nu ca o dogmă adusă dinafară. Exportul de revoluție se baza, însă, exact pe o asemenea dogmă adusă dinafară, iar la Moscova s-au făcut multe mârșăvii întru aceasta. Pentru o documentată argumentare, însă, pentru demascarea totală a perfidelor manevre ale spionajului religios rusesc, ar fi nevoie nu de micile surprize pe care le scoate la iveală CNSAS, speriind unele fețe luminate, dar apoi îngroșându-le obrazul; ci de accesul nostru la dosarele KGB care ne privesc”…

Cu acestea, revenim la momentul când, la Ministerul Cultelor și la Patriarhie, oamenii regimului modifică prevederile Legii privind Organizarea Bisericească, așa cum s-au discutat

ele în Sfântul Sinod, ierarhii din Grupul de rezistență, în frunte acum cu Episcopul Grigorie, susținând o anumită formă de continuitate de principii și canoane pe care grupul celor aserviți guvernării vor să le eludeze propunând și pensionarea preoților la 55 de ani pentru a scăpa de cei vechi și bine cunoscuți de populație, spre a putea aduce unii formați și dirijați pentru propaganda colectivistă. Nu mai este, însă, situația din 1946, țara având o nouă Constituție de democrație populară, patriarhul Nicodim și mitropolitul Irineu trecând la Domnul, mitropolitul Nicolae plecându-se în fața Patriarhului Roșu. Grupul de rezistență ființează și acționează, ca dovadă că îi trimite pe preoții Vasile Leu și Florian Gâldău în străinătate, spre a avertiza asupra atacului ce vine dinspre Moscova și a salva parohiile românești de ocupația slujitorilor ruși trimiși de KGB. Dar, decimat, acest grup nu mai are forța de opoziție din anii trecuți, când obținea fățiș câștig de cauză în fața asalturilor procomuniste. Acum are o altă structură, mai conspirativă, care se va dezvălui după ce preotul Vasile Leu ajunge la posturile de radio occidentale inițiind slujbele „Bisericii care-i unește în eter pe toți românii". Predicile lui se sfârșeau duminică de duminică, citând vorbele tatălui său: *„Și izbăvește-ne, Dumnezeule, de Sovrompatriarhie!*"... Este o activitate perseverentă de salvare a ființei naționale prin Biserică, despre care, mai bine de o jumătate de secol, chiar și până în zilele noastre, s-a avut grijă să nu se afle nimic; deoarece, până târziu, colaboraționiștii rămași sau ajunși în scaun, s-au străduit și au profitat de funcții ca să-și prezinte actele ca „salvatori ai bisericii sub comunism". Spre informare, continui să citez din concluziile cărții „ *Biserica din eter*":

„A treia concluzie confirmă existența și acțiunile organizate ale **Grupului Sinodal de Rezistență** încă din perioada când putem vorbi de libertatea acțiunilor pe față, precum unirea în jurul refuzului adresat Moscovei de Patriarhul Nicodim, sau decăderea din rang a lui Teoctist și avertismentul dat lui Justinian, până la începerea celeilalte perioade: trecerea „în catacombe", după ridicarea lui Marina în scaunul patriarhal. În anii 1947-1948, după „vizita" lui Alexei al Moscovei, când Patriarhul Nicodim îl înfruntă, Sinodul păstrându-și astfel autocefalia, văzând rușii că nu le reușește mișcarea cu mitropoliile sufragane, se trece la alte măsuri: Sunt decăzuți din treaptă și puși în retragere mitropoliții Irineu și Efrem, după ce alți doi mitropoliți, Nifon Criveanu și Tit Simedrea, își pierduseră eparhiile. Sunt scoși din scaun și episcopii Cosma Petrovici, Eugeniu Laiu, Lucian Triteanu, Athanasie Dincă; iar, mai grav: sunt condamnați mișelește să treacă la Domnul Nicodim și Irineu (în februarie, respectiv aprilie 1948). Astfel, sunt înlăturați brutal din calea realizării patriarhiei roșii nu mai puțin de nouă sinodali. După 6 iunie 1948, când Marina ajunge patriarh, sunt înlăturați din ierarhie vicarii patriarhali Veniamin Pocitan, Emilian Antal, Pavel Șerpe, și Teodor Scorobet de la Sibiu, sunt puși în retragere episcopii Policarp Morușca, Partenie Ciopron, Valeriu Moglan, sunt scoși din scaun și li se desființează eparhiile episcopilor Veniamin Nistor și Grigorie Leu, rezistența celui din urmă fiind rezolvată prin asasinat. Apoi, episcopul Oradiei, Nicolae Popoviciu care a sfidat punându-și candidatura de patriarh atunci când

Mitropolitul Nicolae Bălan s-a retras ca să lase locul liber pentru Justinian Marina, este îndepărtat în 1950.

Conlucrarea Patriarhiei cu securitatea intră de atunci în linie dreaptă asmuțind-o sau servind-o pe aceasta împotriva episcopilor Greco-Catolici, împotriva propriilor monahi, apoi a arhiepiscopului emigrației Vasile-Victor Leu. Măsurile commune patriarh-securitate continuă până în anii șaizeci cu morțile suspecte ale mitropolitului Sebastian Rusan, care „vorbea prea liber" la Iași și episcopului Andrei Magieru la Arad, ca și cu înlăturarea altor ierarhi precum mitropolitul Vasile Lăzărescu și episcopul Valerian Zaharia.

În diverse articole și încercări de identificare a ierarhilor ortodocși români victime ale dictaturii comuniste, cifrele încep cu doisprezece și ajung treptat la treizecișidoi prin adăugarea unora pedepsiți și năpăstuți direct de Justinian Marina. Nu a tuturor, pentru că Patriarhul Roșu a păcătuit prin cruzimi dictatoriale față de mult mai mulți din biserica oficială, de la greco-catolici si din emigrație, pe măsură ce simțea pofta de putere care l-a făcut să se înfrunte cu unii guvernanți când și-a simțit apa la moară, exact cum a făcut și Teoctist în anii noștri. Nu din credință, ci din motive de trufie și arătare a puterii. Fapt pentru care securitatea a și reacționat prin anii 1959 servind guvernării argumente spre a-l umili puțin aducându-l la realitatea condiției de supus și colaboraționist. Fapt este că, atunci când a stat câteva luni retras la Dragoslavele, s-a și plâns că i s-ar fi încercat otrăvirea. Din punctul de vedere al studiului criminalist, putem spune că era sincer în teama sa, de vreme ce el însuși folosise asemenea arme împotriva multor ierarhi.

Revenind la cele treizecișidouă de nume menționate, identificând, eu am enumerat aici cu precizie douăzeci și trei de ierarhi care, prin actele lor se dovedesc a fi dintre cei care s-au opus efectiv unindu-se la un moment dat în jurul Episcopului Leu, și-n rezistența internă împotriva legiuirii comuniste, ca și-n cea externă împotriva infiltrării KGB-ului în parohiile diasporei. Sau alții care, după uciderea lui ce încheia crimele decapitării vechii patriarhii, au continuat rezistența perseverând pe aceste poziții. Aceștia sunt ierarhii a căror faptă se va identifica cu cea a **Grupului Sinodal de Rezistență din Biserica Ortodoxă Română**. Așa cum s-a scris, ei „*...reprezentau elita ierarhiei bisericești care nu a voit să facă nici un compromis cu cei fără de Dumnezeu... Se cuvine ca suflarea românească ortodoxă să nu-i uite, iar Sinodul BOR să-i canonizeze, în sfârșit, ca ierarhi mărturisitori, măcar pe unii dintre vlădicii ei martiri din anii dictaturii comuniste*"...

Iată un document semnificativ privind conflictul dintre cele două tabere în perioada care s-a încheiat prin asasinarea Episcopului Grigorie:

131 / 12 ianuarie 1949

NOTĂ (a direcției regionale de securitate Oradea)

Cu ocazia zilei de naştere a episcopului NICOLAE POPOVICIU al Oradiei, episcopul GRIGORIE LEU al Huşilor a adresat o scrisoare de felicitare, plină de adversitate şi venin faţă de regimul nostru democrat.

Din textul scrisoarei spicuim următoarele:

„Noi toţi suntem în judecată pentru neînsămânţare. De asemenea localul şcoalei de cântăreţi ne-a fost luat. Acum vor să ne ia şi tipografia.

„Aşteptăm mereu tulburarea apei, poate că e prea tulbure însă nu evanghelic... trebuie să ne înarmăm cu duhul răbdărei şi cu tactul înţelepciunei...

„Mi-ai cerut să-ţi trimet rânduiala sfinţirei de biserică. S-au rătăcit broşurile cu mulţimea oficierilor. Cred că se găsesc la Institutul Biblic şi tipografia Cărţilor Bisericeşti (dacă n-o fi naţionalizate).

„Am văzut că I.P.S. NICOLAE BĂLAN a preluat Blajul unde a şi oficiat în aceeaşi Duminică (31 Octombrie) când noi făceam înscăunarea lui SEBASTIAN RUSAN la Suceava. Prea Sfinţia Ta ca şi COLAN nici n-ar fi trebuit să vă deplasaţi.

„În ce priveşte statutul şi regulamentul la care am lucrat, întârzie, iar ce apare e mult schimbat. Chestia şcoalelor, bisericilor, este cu totul altceva din ceeace am prevăzut noi!”

SURSA: D.R.S.P.Oradea Nr.577 din 6.I.1949
Jl.Nr.8042 din 11.I.1949

Citatele din această scrisoare au o deosebită importanţă pentru a demonstra cum au evoluat lucrurile în Sinodul din care Iustinian Marina îşi elimina sau anihila oponenţii, ca şi în interiorul Grupului Sinodal de Rezistenţă. Episcopul Nicolae Popoviciu al Oradiei este cel care avea să fie şi el înlăturat mai târziu, dar nu prin crimă, ci trimis cu domiciliu forţat. În schimb, din partea mitropolitului Nicolae Bălan al Ardealului se observă concesii colaboraţioniste: După ce a renunţat să candideze pentru scaunul de patriarh, lăsând astfel locul liber pentru Justinian Marina, remarcăm acum că a încurajat politica acestuia de cotropire a Bisericii Greco-Catolice unite cu Roma, că el a fost cel care s-a deplasat preluând Blajul şi oficiind acolo în locul unitarienilor alungaţi, duminică 31 octombrie 1948. Faptul că, exact în această frază, episcopul Grigorie îi scrie episcopului Nicolae Popoviciu că: „...*Prea Sfinţia Ta, ca şi Colan (e vorba de episcopul Nicolae Colan al Clujului) nici n-ar fi trebuit să vă deplasaţi*” – adică, cu alte cuvinte: „*n-ar fi trebuit să vă aflaţi la Blaj alături de mitropolitul Nicolae Bălan care se dovedeşte a nu mai fi de al nostru*”- îl arată nu numai a fi împotriva acestui act, dar şi că avea autoritatea de a-i admonesta pe ceilalţi doi care „n-ar fi trebuit să se deplaseze”. Ceea ce înseamnă că, de facto, până a fi şi el ucis, i se recunoştea rolul conducător în Grupul de Rezistenţă ce se dovedeşte aici că, pe lângă alte eforturi de păstrare a dreptei credinţe, dezavua siluirea unitarienilor - moment de istorie tristă pe care, cel denumit Patriarhul Roşu a pus să fie pictat în frescă pe holul de intrare al palatului patriarhal, ca un act de triumf şi dorinţă comună.

Dezicându-se de preluarea (ocuparea) Blajului de către Justinian Marina prin mitropolitul Nicolae care s-a pus în serviciul acestuia, ca şi de prigonirea fraţilor din ortodoxia unitariană, în aceeaşi scrisoare în care afirmă că „*În ce priveşte statutul şi regulamentul (de funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române) la care am lucrat, întârzie, iar ce apare e mult schimbat*” – episcopul Grigorie se referă în mod sigur la rezistenţa lor pentru a nu se stălci Statutul BOR după interesele comuniste. Rezistenţă căreia ştim prea bine că i-a fost lider,

imputându-i premierului promoscovit Petru Groza, încă înainte de data acestei scrisori, faptul că încurajează transformarea autocefaliei de la București în „*SOVROMPATRIARHIE*”. Fără să-i pese de sfârșitul care avea să-i vină, martiric, peste doar câteva luni.